

Король О.А., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**СЕНСОРНА ЛЕКСИКА З ПОЗИТИВНИМ ЕМОТИВНО-
ОЦІННИМ НАВАНТАЖЕННЯМ У РОМАНІ SUSAN
ELIZABETH PHILIPHS
GLITTER BABY**

У статті розглядаються особливості набуття сенсорною лексикою позитивного емотивно-оцінного навантаження у сучасному англомовному жіночому романі. Проаналізовані сенсорні лексеми, які корелюють з позитивно маркованими емотивними станами суб'єкта мовлення.

Ключові слова: сенсорна лексика, позитивне емотивно-оцінне навантаження, емотивність.

Сенсорне сприйняття світу є найпершим контактом людини з навколишньою дійсністю. Уся об'єктивна реальність сприймається людиною за допомогою п'яти органів чуття. З огляду на таку важливість фізіологічної перцепції для людини, сенсорна лексика (СЛ) утворює одне з найвагоміших лексико-семантичних полів у кожній мові. Значна увага у лінгвістиці надається вторинним, конотативним значенням сенсорних лексем, які виражають суб'єктивне ставлення мовця до світу.

Учені визнають, що СЛ має інгерентні емотивні конотації, однак розвиток емотіології на сучасному етапі "відірваний від сенсорики" [Харченко 2008]. Недостатня увага до емотивного потенціалу СЛ у сучасній лінгвістиці визначає **новизну** нашого дослідження. Вивчення емотивно-оцінного навантаження відповідає сучасній гуманістичній тенденції у лінгвістиці та зумовлює **актуальність** нашої роботи.

СЛ повною мірою реалізує свій потенціал у художній літературі. У цій статті ми простежили роль СЛ у формуванні позитивного емотивно-оцінного навантаження у жіночому романі Susan Elizabeth Phillips *Glitter Baby* [Phillips 2009]. Жіноча література є релевантним матеріалом дослідження, позаяк жіноче письменство найтонше аналізує всю гаму почуттів, які притаманні людині, і водночас вирізняється високим рівнем оцінки. На думку Віри Харченко, саме у світосприйнятті жінок сенсорні відчуття

займають центральне місце, жіноче щастя пов'язане з тактильними, ольчинникними та густативними переживаннями [Харченко 2008].

Необхідно наголосити, що у досліджених сенсорних лексемах емотивність і оцінка є контекстуальною, залежною від індивідуального стилю автора, тобто йдеться переважно про емотивно-оцінний приріст, а не про денотативне значення СЛ.

Позитивна оцінка, зазвичай, корелює з емоцією радості та почуттями щастя, гармонії, любові. Відповідно до цього можливо виділити кілька типів застосування СЛ для позначення позитивних станів у романі Susan Elizabeth Phillips *Glitter Baby*.

Перш за все, варто зосередити увагу на художніх образах, у яких СЛ та емоційний стан мають спільну характеристику насиченості, інтенсивності. І. Редька, яка займається синестетичними мапуваннями, розглядає інтенсивність як складник "кванту фізичної інформації", спільного для зовнішніх та внутрішніх почуттів [Редька 2010, 139]. У рамках позитивної оцінки інтенсивність відчуттів і почуттів набуває ознак енергетичного підйому, піднесення, асоціюється з повноцінним, активним життям. У романі *Glitter Baby* СЛ з характеристикою "інтенсивність" широко застосовується для позначення інтенсивних позитивних емоцій.

Світлопозначення *bright, dazzling, shiny* часто набувають емотивно-оцінного навантаження радості, сильного позитивного почуття. Наприклад, в уривку: "When she shut the cabinet, her eyes in the mirror were *bright* with excitement. She'd wandered into a presence of a great star" [Phillips 2009, 22] яскраві очі мають значення захвату, викликаного близькістю до відомої людини. Світлопозначення із семою яскравості, сяйва здобувають чітке позитивне емотивно-оцінне забарвлення, зумовлене водночас позитивним сприйняттям світла як доброго первня [Волошина 2004, 105] та інтенсивністю досліджуваних лексем.

У романі *Glitter Baby* позитивне забарвлення світлопозначень часто реалізується в описі пейзажів. Так, розповідаючи про приємний відпочинок персонажів, авторка вживає фрази "they walked along the beach in the *dazzling white* sunlight" та "*white-hot* Mykonos days" [Phillips 2009, 65]. Тут так само сема яскравості реалізує своє конотативне позитивне значення, що підсилюється колоронімомом *white*. Важливо також звернути увагу на те, що йдеться про подорож, яка в наш час асоціюється з активним

проведенням часу, цікавими змінами. Можемо говорити, що в наведених уривках СЛ набуває позитивного емотивно-оцінного навантаження внаслідок поєднання світлопозначень із семою яскравості, кольоропозначення *white* та тактильного прикметника *hot* (що, як і іменник *beach*, має конотації подорожі, відпочинку).

Наведемо фрагмент роману, де сенсорний образ із ознакою інтенсивності має емотивне навантаження енергетичного підйому: *The applause was polite for the first few dresses, but (...) the applause built until the sound engulfed the great ballroom* [Phillips 2009, 361]. Це аудіальний образ, отож сила звуку є однією з основних його характеристик [Беседовська 2009, 198]. У наведеному уривку звук оплесків поступово наростає, і врешті-решт ніби заповнює всю залу. Саме лексеми *built*, *engulfed* та *great*, що позначають інтенсивність оплесків, і несуть позитивне навантаження. Сила емоційного сприйняття пізніше характеризується вигуком однієї героїні роману: "I feel like I've lived a lifetime!" [Phillips 2009, 361].

Glitter Baby – це роман, у якому персонажі намагаються знайти себе у світі бізнесу та моди. Сфера моди є дуже значущою у сучасному світогляді, увійшовши в життя всіх представників сучасного соціуму. Слід зауважити, що саме у сфері моди відбувається поповнення англійської мови новими назвами кольорів [Коваленко 2005, 6]. У романі *Glitter Baby* прикметники кольору нерідко набувають оцінних значень під час уживання їх у семантичному полі "мода" та "одяг". *Чорний, білий, срібний та червоний* кольори найчастіше позначають заможність і розкіш: *a shiny new red Porsche topped with a giant silver bow; the white stretch limousine; a transparent black negligee* [Phillips 2009, 71].

Кольоропозначення у романі загалом несуть позитивну семантику. Це можна пояснити тим, що яскравий, чистий колір здебільшого приємний для людського ока. Переважають прикметники з позитивним навантаженням, що вживаються у семантичному полі моди та стилю: *Fleur's heart burst with pride when her beautiful mother swept into the midst. Beneath a snow-white mink coat, Belinda wore a yellow silk top over indigo trousers belted at the waist with braided orange vinyl. Everything about her was colorfully mod, stylish, and expensive* [Phillips 2009, 67].

Інакше реалізується позитивне емотивно-оцінне навантаження ольчинникних, густативних та деяких тактильних сенсорних лексем. Як було зазначено, смак та особливо запах мають більший

асоціативний потенціал, ніж СЛ інших мікрополів. Про їхній суб'єктивний характер свідчить думка Г. Зіммеля, що "нюх не створює об'єкт, а залишається замкненим у суб'єкті" [Вострякова 2011, 121]. Тонкі, особистісні сенсорні відчуття корелюють із почуттями щастя і кохання, а також станом внутрішньої гармонії.

Цей стан значно глибший, ніж попередньо розглянута емоція радості, але в той же час не такий яскравий. Іншими словами, почуття глибокого щастя має більшу суб'єктивну цінність, ніж скороминуща, хоча й сильна радість. Індивід не має наміру ділитися своїм почуттям з іншими, це інтимна сфера особистості, загадкова і невловима часто навіть для самої людини. Вага СЛ у процесі відтворення окресленого емоційного стану значно зростає.

Ми розглянули СЛ, яка набуває позитивного навантаження, що співвідноситься з почуттями щастя та внутрішньої гармонії. У досліджуваному романі позитивного емотивно-оцінного забарвлення часто набувають ольчинникні лексеми. Особливо часто це стосується одиниць на позначення запаху жінки: As she handed her [cup] over, he smelled her perfume. She was the most fascinating woman he'd ever met [Phillips 2009, 153]. Запах жіночих парфумів викликає глибоке почуття щастя у персонажа, і сенсорна лексика "передає" це почуття читачеві.

В. Власюк зауважує, що під час характеристики жінки та чоловіка застосовуються різні речовини [Власюк 2010, 478]. Парфуми – це більш "жіноча" субстанція, у той час як чоловічий запах набуває позитивного відтінку через семи чистоти і доглянутості. Так, авторка відтворює запах коханого чоловіка: His arm brushed hers, and she *smelled* Dial soap and mint toothpaste [Phillips 2009, 344]. Таким чином ольчинникні лексеми здобувають позитивну оцінку через кореляцію зі значенням жіночності/маскулінності.

У ході дослідження було виявлено, що у романі *Glitter Baby* об'єктом СЛ часто виступає людина, при цьому суб'єктом сенсорних відчуттів є людина іншої статі. Це дозволяє розглядати СЛ як частковий експлікатор глибинних почуттів та навіть інстинктів, які викликає контакт з особою протилежної статі. Сенсорний складник образу несе такі позитивні оцінні конотації, як жіночність або маскулінність; наприклад, у реченні "She wore a simple *blue and lavender* wrap dress, and dangled a white paper sack from her fingertips" [Phillips 2009, 85] білий, синій кольори і відтінок

лаванди реалізують такі вторинні значення, як чистота, ніжність, витонченість – риси ідеальної жінки.

Але на цьому не вичерпується гендерний аспект застосування сенсоризмів у романі. Оскільки сенсорні відчуття є першою формою контакту між суб'єктом та об'єктом, то СЛ не тільки передає ознаки об'єкта і його оцінне сприйняття, а й характеризує взаємодію з об'єктом. Варто відзначити тактильні дієслова, що позначають процес установаження контакту, такі як *to touch, to kiss, to bite*, наділені інгерентним емоційно-експресивним значенням (за класифікацією Х. Б. Мелько, [Мелько 2009, 153]). У гендерному контексті ці дієслова, особливо в поєднанні з СЛ інших мікрополів, набувають потужного емотивно-оцінного навантаження. У випадку позитивної семантики СЛ це почуття щастя, яке виникає через реалізацію інстинктивної потреби міжгендерного спілкування.

Отож, у наведеному прикладі "His arm brushed hers, and she smelled Dial soap and mint toothpaste" [Phillips 2009, 344] маємо художній образ чоловіка, який набуває позитивного емотивно-оцінного навантаження саме за допомогою сенсоризмів: характеристики запаху створюють позитивну оцінку об'єкта, а поєднання тактильного (*brushed*) і ольчинникного (*smelled*) дієслів передає контекстуальне значення міжгендерної взаємодії суб'єкта з об'єктом, що утворює потужний емотивний приріст.

Таким чином, ми розглянули позитивне емотивно-оцінне навантаження СЛ на прикладі роману Susan Elizabeth Phillips *Glitter Baby*. Вторинні значення сенсорних одиниць є контекстуальними, залежними від особистого стилю автора. Сенсорні лексеми різних мікрополів набувають дещо відмінних емотивно-оцінних конотацій. Візуальні лексеми з семою інтенсивності, переважно світлопозначення та колороніми, мають позитивне навантаження, що поєднується з семантикою сильних емоцій, зокрема радості.

Ольчинникні, густативні й деякі тактильні сенсоризми, що їх можливо відчуті тільки в атмосфері самозаглиблення, позначають емоційні стани щастя, внутрішньої гармонії, нерідко застосовуються для передачі оцінного сприйняття взаємодії чоловіка і жінки. У таких випадках емотивно-оцінне значення СЛ бере участь у формуванні художніх образів, що мають високий рівень метафоричності і несуть глибинні суб'єктивні асоціації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Беседовська І. В.* Семантична природа сенсорних прикметників на позначення звуку в сучасній українській літературній мові (на матеріалі поетичних творів Лесі Українки) / І. В. Беседовська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. – № 47. – С. 197 – 201.
2. *Власюк В. В.* Людина як суб'єкт і об'єкт запахової картини світу / В. В. Власюк // Актуальні проблеми слов'янської філології. – 2010. – Випуск XXIII. – Частина 1. – С. 478 – 484.
3. *Волошина О. В.* Сенсорна лексика як засіб створення художньої образності / О. В. Волошина // Мовні та концептуальні картини світу. – 2004 – Вип. 10. – С. 103 – 108.
4. *Вострякова Н. В.* Сенсорна метафора з одоративним компонентом в іспаномовному художньому тексті та його українському перекладі / Н. В. Вострякова // Мовні та концептуальні картини світу. – 2011 – Вип. 33. – С. 121 – 126.
5. *Коваленко Г.М.* Англійська лексика моди ХХ-ХХІ століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Коваленко Ганна Миколаївна ; КНУ імені Тараса Шевченка. – К, 2005. – 17, [1] с., вкл. обкл. – Бібліогр.: с. 14.
6. *Мелько Х. Б.* Функціональне призначення тактильної лексики в українському та англійському художньому мовленні (зіставний аспект) / Христина Богданівна Мелько // Проблеми зіставної семантики : зб. наук. статей. – Вип. 9. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 225 – 228.
7. *Редька І. А.* Моделі інтеграції синестезійних мапунвань у формуванні словесно-поетичної синестезії / І. А. Редька // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – 2008 – № 21. – С. 293 – 299.
8. *Редька І. А.* Сенсорна тривимірність словесно-поетичної синестезії / І. А. Редька // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2010 – № 51. – С. 138-142.
9. *Харченко В. К.* Сенсорная лингвистика [Електронний ресурс] : [DSpace в БелГУ] / В. К. Харченко. – 2008. – Режим доступу: <http://hdl.handle.net/123456789/284>
10. *Phillips S. E.* Glitter Baby : [роман] / Susan Elizabeth Phillips . – NY : AVON BOOKS, An Imprint of HarperCollinsPublishers, 2009. – 438 с. – (Першотвір = Individual). – ISBN 978-0-06-143856-1.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2013.

Король О.А., студ.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

**СЕНСОРНАЯ ЛЕКСИКА С ПОЗИТИВНОЙ
ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ ОЦЕНКОЙ В РОМАНЕ SUSAN
ELIZABETH PHILIPHS *GLITTER BABY***

В статье рассматриваются особенности позитивной мотивно-оценочной нагрузки сенсорной лексики в современном англоязычном женском романе. Проанализированы сенсорные лексемы, которые соотносятся с позитивно маркированными состояниями субъекта речи.

Ключевые слова: сенсорная лексика, позитивная мотивно-оценочная нагрузка, эмотивность.

Korol O.A., stud.

Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

**SENSORIAL VOCABULARY WITH POSITIVE EMOTIVE
EVALUATION
IN THE NOVEL**

***GLITTER BABY* BY SUSAN ELIZABETH PHILIPS**

The article highlights positive emotive and evaluative load of sensorial vocabulary in the contemporary English-language women's fiction. Sensorial lexemes correlating with positive emotional states have been analyzed.

Key words: sensorial vocabulary, positive emotive load, emotivity.

УДК 811.14'06'366.52

Косицький М. М., асп.,

Патрський Університет, Патра

**ІМЕННИКОВІ КОМПОЗИТИ НОВОГРЕЦЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ (ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ)**

Статтю присвячено складним іменникам новогрецької мови. Розглядаються процеси їх утворення та функціонування в мові. Досліджуються синтаксичні зв'язки, що встановлюються між складниками композита.

Ключові слова: іменник, композит, підрядний/сурядний синтаксичний зв'язок, експресивність.